

ΣΥΝΤΟΜΗ ΜΕΛΕΤΗ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ

(Σειρά κηρυγμάτων)

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ ΓΕΝΙΚΑ

1. Όλοι, καί οί ὀρθόδοξοι καί οί προτεστάντες, δεχόμεστε ὅτι «ὁ θεολόγος γεννᾶται στίς Ἅγιες Γραφές». Ἐμεῖς ὅμως οί Ὀρθόδοξοι συμπληρώνουμε τόν λόγο αὐτό καί λέγουμε, «ὁ θεολόγος γεννᾶται στίς Ἅγιες Γραφές, ὅπως αὐτές τίς ἐρμήνευσαν οί ἅγιοι Πατέρες»! Ναί! Οί ἅγιοι Πατέρες εἶναι οί σωστοί ἐρμηνευτές τῶν Ἁγίων Γραφῶν, γιατί, λέγουμε γενικά, ἀφοῦ ἡ Ἁγία Γραφή ἔχει ὡς συγγραφέα τῆς τό Ἅγιο Πνεῦμα, θά πρέπει καί ὁ ἐρμηνευτής τῆς Ἁγίας Γραφῆς νά ἔχει τόν φωτισμό τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, γιά νά τήν ἐρμηνεύσει σωστά. Ἀλλά τό Ἅγιο Πνεῦμα τό ἔχουν οί καθαροί στήν ψυχή. Τοιοῦτοι ἦταν οί ἅγιοι Πατέρες. Ἔτσι, δέν ἀρκεῖ μόνο νά μελετοῦμε τήν Ἁγία Γραφή, ἀλλά καί τούς ἁγίους Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας μας, γιατί αὐτοί, ὡς καθαροί στήν ψυχή, εἶναι οί σωστοί ἐρμηνευτές τῆς Ἁγίας Γραφῆς. Ἡ διδασχία μας στόν λαό πρέπει νά εἶναι ποτισμένη ἀπό τήν σοφία τῶν ἁγίων Πατέρων καί εἶναι ἀσέβεια νά ἀμφισβητοῦμε τήν διδασκαλία τους. Ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς μᾶς λέγει ἀκριβῶς: «Τοῦτ' ἔστιν ἀληθῆς εὐσέβεια, τό μή πρός τούς θεοφόρους Πατέρας ἀμφισβητεῖν»!

Οί ἅγιοι Πατέρες, ὅπως εἶναι θαυμαστοί γιά τήν ἁγία ζωή τους, ἔτσι εἶναι θαυμαστοί καί γιά τήν ὠραία καί ὑψηλή θεολογία τους. Ἡ διδασκαλία τους συνιστᾶ ἕναν πύργο ὁμοφωνίας. Αὐτό σημαίνει ὅτι οί Πατέρες δέν συγκρούονται μεταξύ τους, ἀλλά ὅλοι τους συμφωνοῦν. Εἶναι ὅμως ἀλήθεια ὅτι ἡ διδασκαλία τοῦ κάθε Πατρός ἔχει ἕνα εὖρος, μία διαπλάτυνση συγκριτικά μέ τούς προηγούμενους Πατέρες. Ἀλλά εἶναι ἀνάγκη νά ἐξηγήσω αὐτό πού εἶπα: Σέ κάθε ἐποχή συμβαίνει μία θεολογική κρίση, γιατί κάθε ἐποχή ἔχει ἰδιαίτερα θεολογικά προβλήματα. Καί οί Πατέρες τῆς κάθε ἐποχῆς καλοῦνται νά λύσουν τά προβλήματα αὐτά. Καί τά λύνουν πραγματικά μέ βάση τήν διδασκαλία τῶν προηγουμένων Πατέρων. Ἐφαρμόζουν ὅμως τήν διδασκαλία αὐτή στήν ἐποχή τους, γιά νά λύσουν τά προβλήματά της. Ἔτσι αὐξάνεται ἡ προηγούμενη διδασκαλία τῶν προηγουμένων ἁγίων Πατέρων γιατί, χωρίς καθόλου νά ἀλλοιωθεῖ, γίνεται σύγχρονη, ἐπειδή μιλάει στά προβλήματα τῆς ἐποχῆς.

2. Ἐνα μεγάλο λάθος σχετικά μέ τούς ἁγίους Πατέρες εἶναι τό ὅτι τούς σταματήσαμε στόν 8ο αἰῶνα καί μιᾶνε ὅλοι γιά «Ἐποχή τῶν Πατέρων». Ἡ ἀντίληψη αὐτή προέρχεται ἀπό τούς Καθολικούς καί ἔχει τήν ἐξῆς ἀπλή ἐρμηνεία της: Οί Καθολικοί, ἐπειδή στίς ἀρχές τοῦ 9ου αἰῶνα εἰσήγαγαν στό «Πιστεύω» μας τό αίρετικό «Φιλιόχβε» (ὅτι, δηλαδή, τό Ἅγιο Πνεῦμα προέρχεται καί ἐκ

του Υἱοῦ) καί καταδικάστηκαν γι' αὐτό ἀπό τήν 8ῃ Οἰκουμενική Σύνοδο, δέν μποροῦν νά δεχθοῦν σάν ἁγίους Πατέρες αὐτούς πού τούς καταδίκασαν. Γι' αὐτό καί σταμάτησαν τούς ἁγίους Πατέρες μέχρι τόν 8ο αἰώνα. Ἔτσι, λοιπόν, οἱ παπικοί, ὅταν μιλάνε γιά ἁγίους Πατέρες, ἐννοοῦν μία παλαιά ἐποχή καί λέγουν τήν φράση «ἡ ἐποχή τῶν ἁγίων Πατέρων». Τό κακό ὅμως εἶναι ὅτι λέγουμε καί ἡμεῖς οἱ ὀρθόδοξοι τήν λανθασμένη αὐτή φράση. Καί εἶναι λανθασμένη ἡ φράση αὐτή, γιατί πάντοτε ὑπάρχει τό Ἅγιο Πνεῦμα στήν Ἐκκλησία καί πάντοτε λοιπόν ἀναδεικνύονται ἅγιοι Πατέρες σ' αὐτήν, γιά νά δώσουν τήν λύση στά θεολογικά προβλήματα τῆς κάθε ἐποχῆς. Καί στήν σημερινή μας ἐποχή ἀπολαύσαμε ὡς ἁγίους Πατέρες τούς ἁγιασμένους Ἱερομονάχους Ἰάκωβο καί Πορφύριο καί τόν ἅγιο Γέροντα Μοναχό Παῖσιο. Τά βιβλία τῶν Γερόντων αὐτῶν εἶναι τά «Γεροντικά» τῆς ἐποχῆς μας, συνέχεια τῶν «Γεροντικῶν» τῶν μεγάλων ἐκείνων ἀσκητῶν Πατέρων τῆς ἐρήμου. Ὡστε, λοιπόν, δέν πρέπει νά λέγουμε τήν λανθασμένη φράση «ἡ ἐποχή τῶν Πατέρων», πού δυστυχῶς πολυλέγεται.

Ὁ ἀληθινός Θεός πού λατρεύουμε εἶναι αὐτός, τό Ὅποῖον ἔζησαν καί κήρυξαν οἱ ἅγιοι Πατέρες. Γι' αὐτό καί λέμε «ὁ Θεός τῶν Πατέρων ἡμῶν»! Κάθε λειτουργική Ἀκολουθία, ἀλλά καί τήν ἀτομική μας προσευχή, τήν κατακλείουμε μέ τό «Δι' εὐχῶν τῶν ἁγίων Πατέρων ἡμῶν». Γι' αὐτό εἶναι ἀνάγκη νά μελετοῦμε τήν διδασκαλία τῶν ἁγίων Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας μας. Τά βιβλία πού πρέπει κυρίως καί μονίμως νά διαβάζουμε εἶναι ἡ Ἁγία Γραφή, οἱ βίοι τῶν Ἁγίων καί τά βιβλία πού ἔχουν τήν διδασκαλία τῶν ἁγίων Πατέρων. Μαζί μέ αὐτά σπουδαῖο θεολογικό ἀνάγνωσμα εἶναι τό Ἱερό Πηδάλιο, ὅπου παρατίθενται οἱ Κανόνες τῆς Ἐκκλησίας μας μέ τήν ἐρμηνεία τοῦ ἁγίου Νικοδήμου τοῦ Ἁγιορείτου, ὁ ὁποῖος εἶναι ἡ συνισταμένη ὅλων τῶν ἁγίων Πατέρων.

3. Τήν μελέτη τῶν ἁγίων Πατέρων μπορεῖ νά τήν κάνει ὁ καθένας μόνος του παίρνοντας ἕνα-ἕνα Πατέρα καί διαβάζοντας τίς ὁμιλίες του. Ἡμεῖς, στήν σειρά μας αὐτή, θά μελετήσουμε τούς Ἁγίους Πατέρες γενικά καί σφαιρικά. Θά ἀρχίσουμε δέ καί θά προχωροῦμε τήν μελέτη τους κατά χρονολογική σειρά. Θά λέμε τά βασικά στοιχεῖα ἀπό τόν βίο τους καί ἔπειτα θά παραθέτουμε τά βασικά πάλι στοιχεῖα ἀπό τήν διδασκαλία τους. Ἔτσι ἡ μελέτη τους θά εἶναι σύντομη μέν, ἀλλά καί οὐσιαστική. Παρακαλοῦμε ὅμως τούς ἀγαπητούς ἀναγνώστες νά μελετοῦν μέ ζῆλο, σάν καλοί «μαθητές» – αὐτό ἦταν καί τό πρῶτο ὄνομα τῶν χριστιανῶν –, τά ὅσα θά γράφουμε περί τῶν ἁγίων Πατέρων μέ τήν παράθεση τῶν λόγων τους. Θά εἶναι δέ ὠραῖο καί πολύ ὠραῖο, οἱ ἀναγνώστες νά μαθαίνουν ἀπέξω τά πατερικά χωρία πού παραθέτουμε.

Ἀρχιερεύς Ἱερεμίας